

Опитування батьків та вчителів про розуміння
співпраці в школі як основи педагогіки
партнерства

Одна з дев'яти молекул формули Нової української школи – педагогіка партнерства, яка передбачає спілкування, взаємодію та співпрацю між учителем, учнем та батьками.

Концепція НУШ вказує, що вчитель має бути другом для учня, а родина – залучена до побудови освітньої траєкторії дитини.

Однак, така взаємодія, на засадах взаємної довіри та поваги, відбувається не в кожній школі. Чимало освітян дискутують, як досягти балансу прав у трикутнику дитина-педагога-батьки.

У цьому опитуванні ми прагнемо з'ясувати панівні уявлення про роль батьків та вчителів у шкільному процесі.

Дослідження проводила ГО «Смарт Освіта» в період з 09.01.2019 до 28.02.2019 методом онлайн-опитування. Анкета, що містила закриті, напівзакриті та відкриті запитання, була розміщена та розповсюджена на окремих онлайн-платформах.

А саме: веб-ресурс НУШ, фейсбук-група “Батьки SOS”, фейсбук-група «Батьківський контроль», фейсбук-сторінка ГО «Смарт освіта» та інші.

Вибірка дослідження не є репрезентативною, а саме опитування має розвідувальний характер і його мета – визначити панівні уявлення про роль батьків та вчителів у навчальному процесі.

Вибірка дослідження становить 303 респонденти та складається з двох основних груп, а саме “педагогів” та “батьків”.

Групу педагогів складають респонденти, професійна діяльність яких пов’язана зі школою, тобто вчителі, представники адміністрації та директори (навіть у випадку, якщо їхні діти зараз навчаються у школі). Загалом – 137 відповідей.

Групу батьків складають 166 респондентів, чиї діти навчаються у школі. Участь в опитуванні була добровільною, тому з великою ймовірністю вибірку дослідження становлять найбільш активні, вмотивовані, зацікавлені в темі представники груп педагогів та батьків, а також ті, хто мають доступ до інтернету, що може відобразитися на результатах анкетування.

ВИБІРКА ПЕДАГОГІВ

На початку опитування було кілька запитань, щоб краще зрозуміти цільову аудиторію. Вони стосувались віку, статі, території проживання тощо.

Розподіл за статтю:

- Серед вчительської спільноти, як і слід було очікувати, домінує жіноча стать (зі 128 респондентів лише 9 чоловіків).

Розподіл за віком:

- 41% респондентів від 30 до 40 років. Трохи менше (33%) обрали категорію "40-50 років". Приблизно 11% респондентів – педагоги з категорій "50-60 років" та "25-30 років". Найменша кількість опитаних у категорії "до 25 років" – 4%.

Територія проживання опитуваних :

11 %

Місто-мільйонник

27 %

Велике місто

8 %

Середнє місто

25 %

Мале місто

29 %

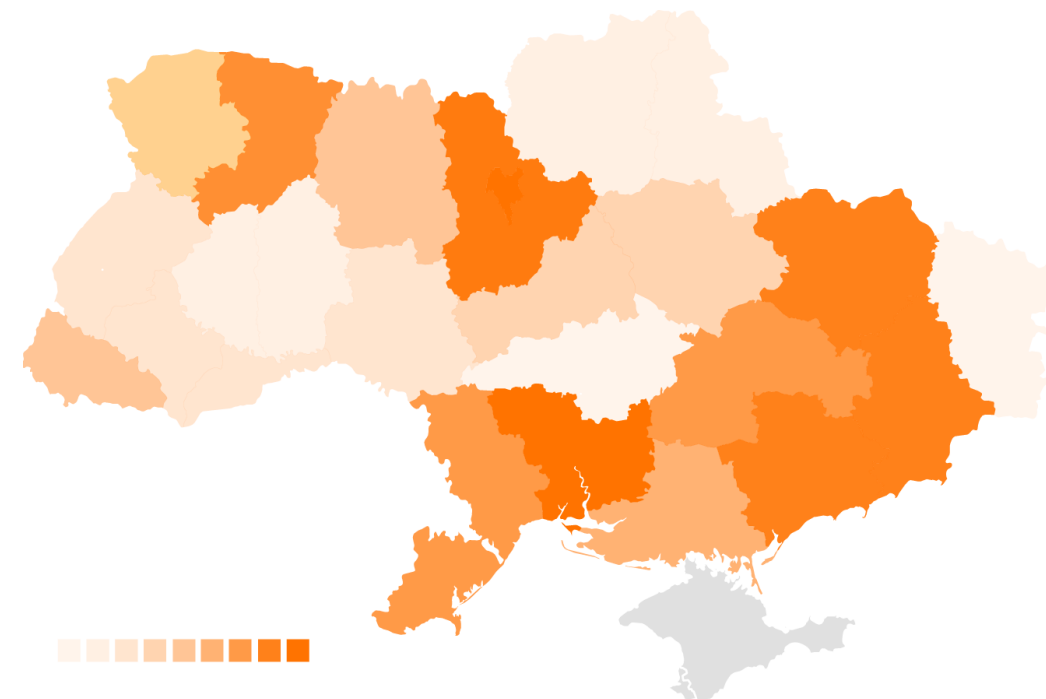
Село

(Де велике місто має від 100-999 тис. жителів, середнє місто - 50-100 тис. жителів, мале місто (до 50 тис. жителів)

ВИБІРКА ПЕДАГОГІВ

- Участь в опитуванні взяли вчителі з різних куточків України. Проте найбільше представлені Київська (19 вчителів) і Миколаївська області (21 вчителів).

По 8 респондентів серед педагогів обрали Харківську, Рівненську, Запорізьку та Донецьку області. Дніпропетровська та Одеська області – по 7 осіб кожна. Херсонська область – 6 осіб. Житомирська та Закарпатська області – по 5 голосів. Черкаська та Полтавська області – по 4 особи. По 3 особи обрали Чернівецьку, Тернопільську, Львівську та Вінницьку області. По 2 особи – Чернігівську, Хмельницьку, Сумську, Івано-Франківську та Волинську області. І всього лиш по 1 людині позначили Луганську та Кіровоградську області.

ВИБІРКА БАТЬКІВ

В опитуванні взяли участь 166 осіб. З них значна кількість жінок (130 осіб) переважає незначну кількість чоловіків (16 осіб).

Розподіл за віком:

- На запитання про свій вік 61% батьків обрали категорію "30-40 років". Майже в половину менше (33%) позначили категорію "40-50 років". Наймолодшу категорію обрали 5%, а найстаршу лише 1%.

Скільки дітей у батьків та де вони навчаються

- Більше як 60% батьків мають одну дитину, у 33% батьків є більше однієї дитини.

ВИБІРКА БАТЬКІВ

Територія проживання опитуваних:

47 %

Місто-
мільйонник

25 %

Велике
місто

6 %

Середнє
місто

12 %

Мале
місто

10 %

Село

- Серед батьків Київську область відмітили в анкеті 51% опитаних (69 батьків). Харківська, Львівська та Дніпропетровська області набрали 15, 14 та 11 голосів відповідно. Одеська та Вінницька набрали по 8 голосів. 6 осіб обрали Донецьку область. По 5 осіб відзначили Полтавську та Житомирську області. Черкаську, Рівненську та Сумську області – по 3 особи. По 2 особи відмітили в анкеті Херсонську, Миколаївську, Кіровоградську, Запорізьку та Закарпатську області. І лише по 1 особі обрали своїм місцем проживання Луганську, Чернігівську, Хмельницьку, Тернопільську та Івано-Франківську області.

ЗМІСТОВНІ ПИТАННЯ: ПОРІВНЯННЯ БАТЬКІВ ТА ВЧИТЕЛІВ

Змістові запитання першого блоку мали на меті виявити факти і розуміння деяких компонентів, важливих для співпраці батьків-вчителів-учнів.

А саме – запитання про оцінювання у школі, варіативний складник освітньої програми, очікування один від одного, розуміння механізмів допомоги школі тощо.

- Важливо відзначити, що майже **для всіх вчителів та батьків важливо брати активну участь у житті школи: понад 90% вчителів і 80% батьків так відповіли**. Варто пам'ятати, що участь в опитуванні брали активніші члени освітнього процесу – відповіді на запитання анкетування були добровільними.

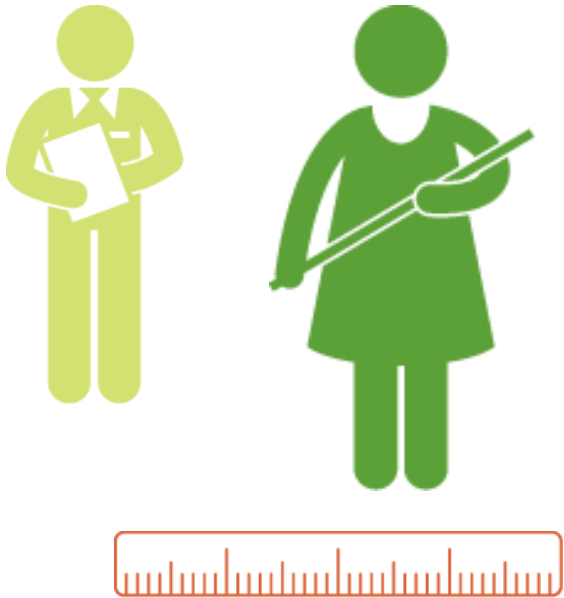
ЗМІСТОВНІ ПИТАННЯ: ПОРІВНЯННЯ БАТЬКІВ ТА ВЧИТЕЛІВ

- **92% вчителів знають про варіативний складник освітньої програми, і тільки 8% про це не знають.**

Серед батьків цей показник – трохи більше половини. **Так, 55% опитаних батьків знають про варіативний складник освітньої програми. 45% про це не знають.**

ЗМІСТОВНІ ПИТАННЯ: ПОРІВНЯННЯ БАТЬКІВ ТА ВЧИТЕЛІВ

- 56% вчителів зазначили, що загалом у них немає практики оцінювання вчителів. 36% зазначили, що така практика є. Не знають про таке 8%.

Серед батьків дані приблизно схожі: 57% батьків зазначили, що в їхніх школах немає практики оцінювання вчителів. 39% батьків взагалі не знають про таку практику. Лише школи 4% батьків-респондентів її мають.

ЗМІСТОВНІ ПИТАННЯ: ПОРІВНЯННЯ БАТЬКІВ ТА ВЧИТЕЛІВ

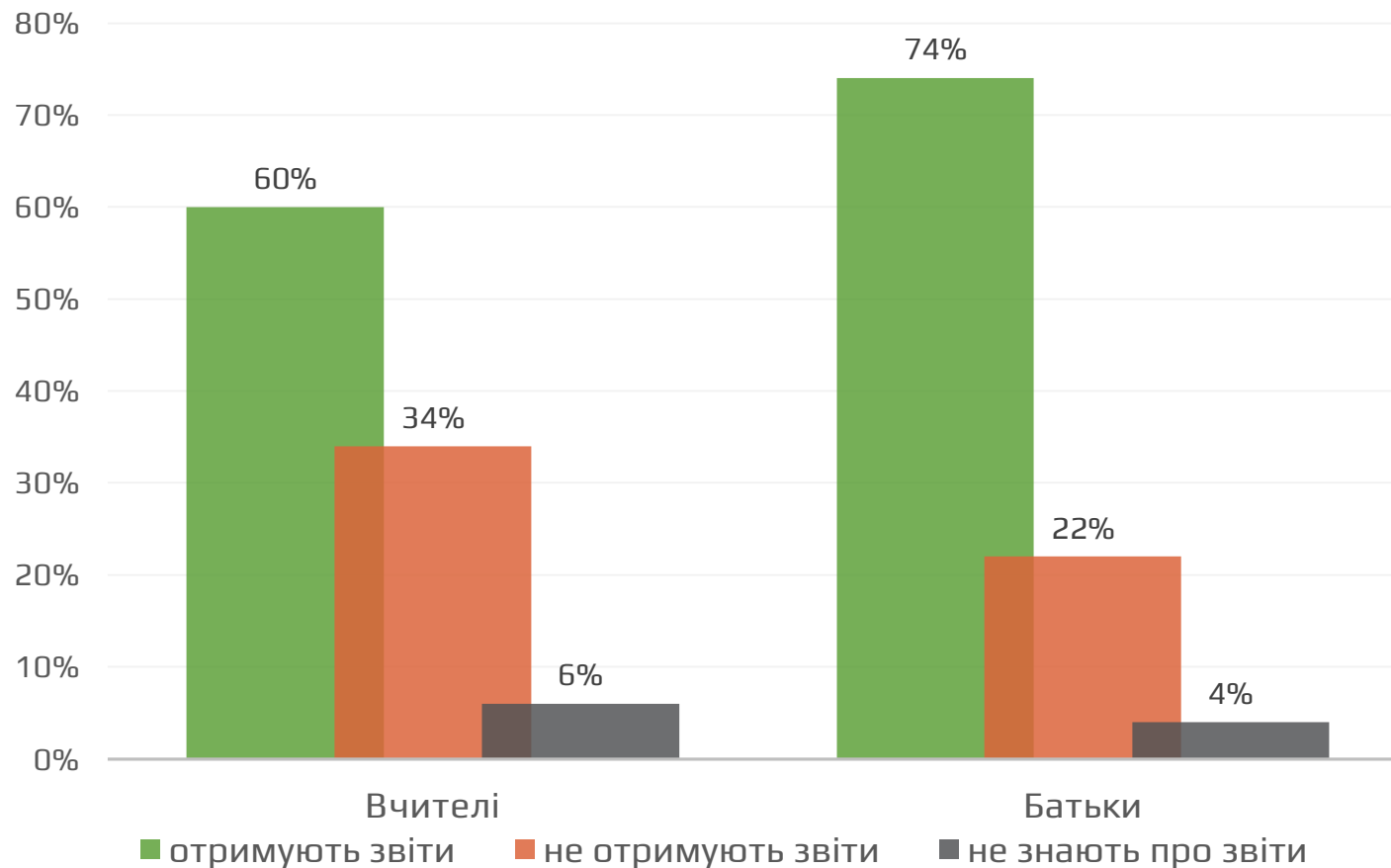

- Понад 84% педагогів зазначили, що в них у школі є активний сайт. У 16% (22 особи) його не має.

Серед батьків цей показник менший – лише 49% опитаних батьків зазначили, що їхні школи мають активний сайт. Майже в такої ж кількості його немає – 48% шкіл представлених батьками.

ЗМІСТОВНІ ПИТАННЯ: ПОРІВНЯННЯ БАТЬКІВ ТА ВЧИТЕЛІВ

Фінансові витрати

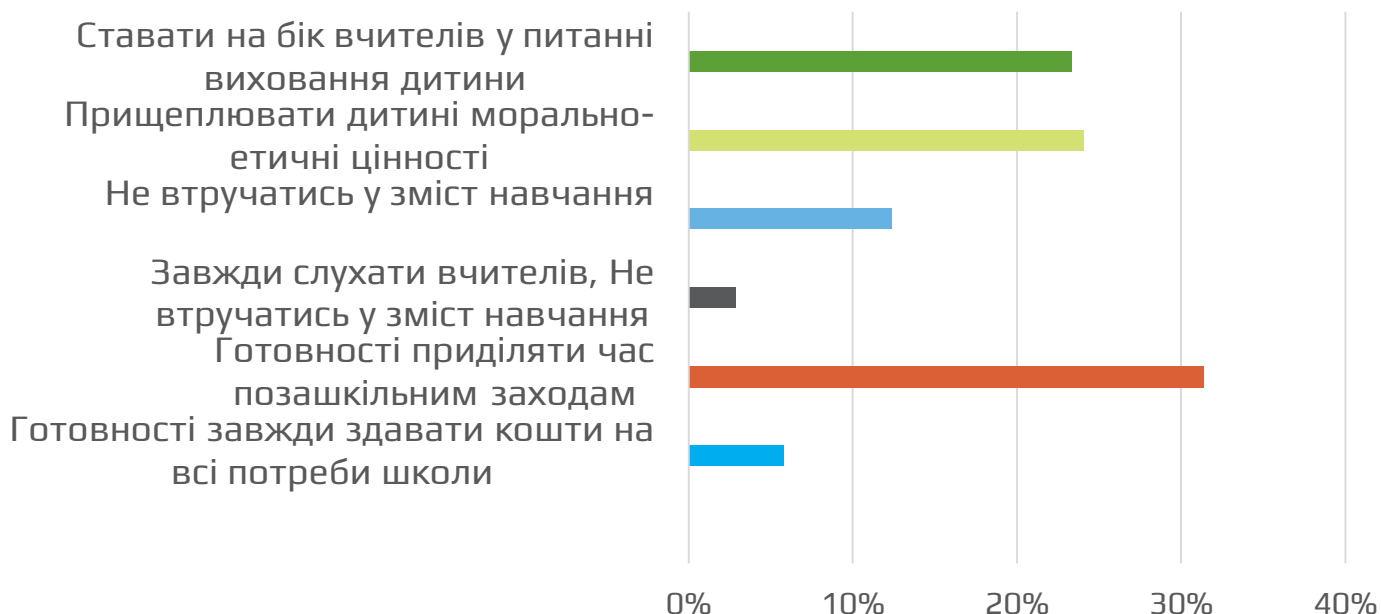

- Понад 60% вчителів зазначили, що отримують регулярні звіти про фінансові витрати. Близько 34% відповіли, що не отримують. Інші 5% не знають про це. Серед батьків 74% респондентів зазначили, що не отримують звіти про фінанси. 22% батьків відмітили, що отримують такі звіти і лише 4% не знають про це.

ЗМІСТОВНІ ПИТАННЯ: ПОРІВНЯННЯ БАТЬКІВ ТА ВЧИТЕЛІВ

Чого, на вашу думку, вчителі насамперед очікують від батьків. **Відповідь вчителів**

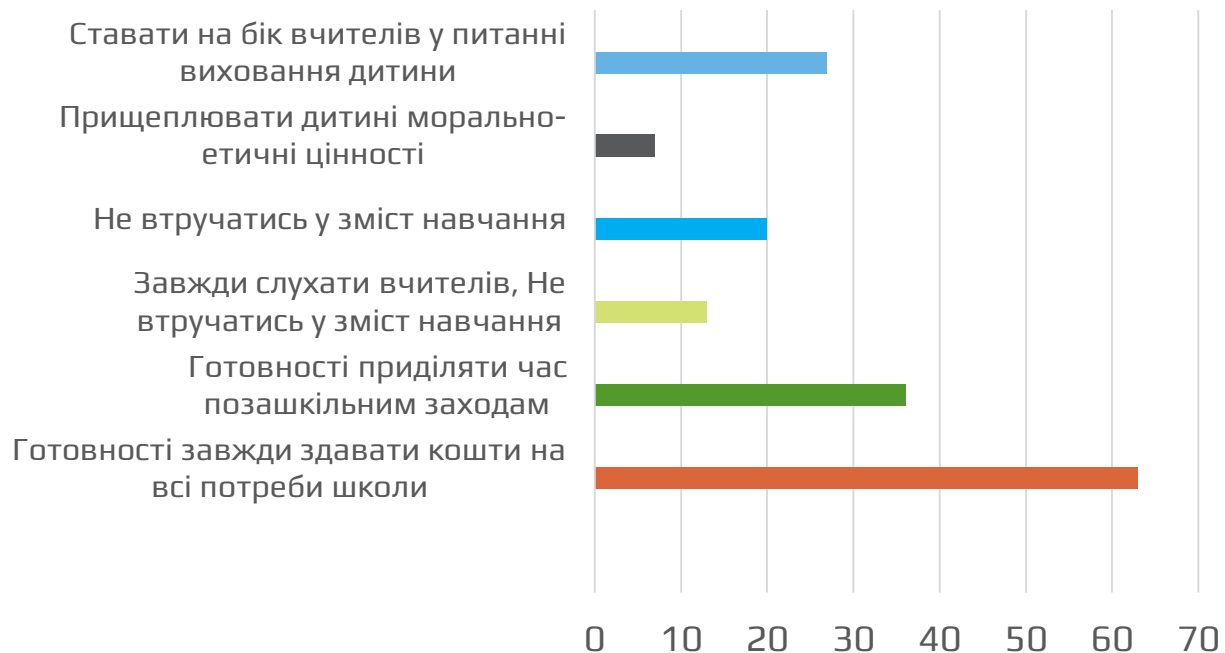
- **Відповіді вчителів** на це запитання розподілились так: 31% – очікування від батьків готовності приділяти час позашкільним заходам, 24% – “прищеплювати дітям морально-етичні цінності”, 23% педагогів бачать потребу в тому, щоб батьки ставали завжди на бік вчителя в питаннях виховання дитини. 12% очікують від батьків, що вони не будуть втручатись у зміст навчання.

ЗМІСТОВНІ ПИТАННЯ: ПОРІВНЯННЯ БАТЬКІВ ТА ВЧИТЕЛІВ

Чого, на вашу думку, вчителі насамперед очікують від батьків? **Відповідь батьків**

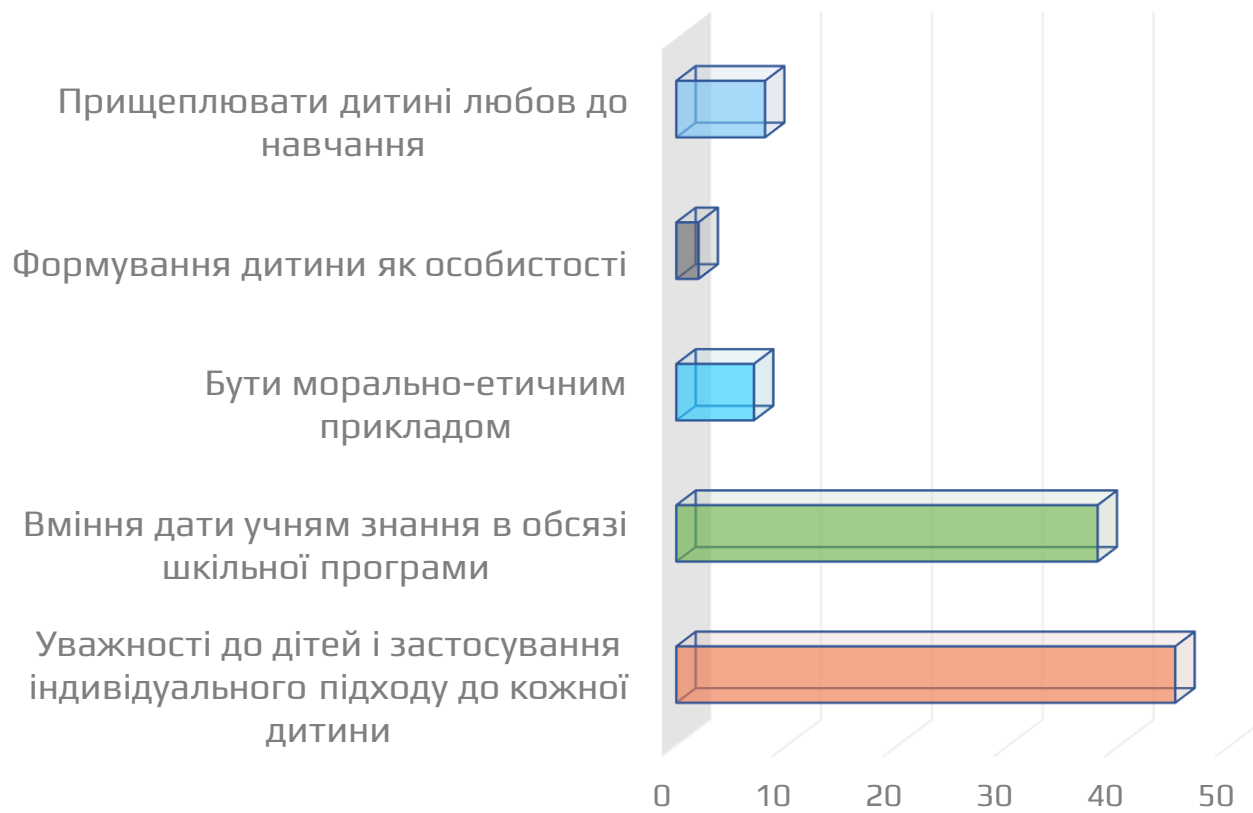

- **Серед батьків** відповіді на це запитання виглядають таким чином: 37% респондентів обрали відповідь “готовності завжди здавати кошти на всі потреби школи”. Наступна за кількістю голосів – відповідь “готовності приділяти час позашкільним заходам (21% батьків). Ставати на бік вчителів у питанні виховання дитини обрали 16%, не втручатись у зміст навчання – 12%.

ЗМІСТОВНІ ПИТАННЯ: ПОРІВНЯННЯ БАТЬКІВ ТА ВЧИТЕЛІВ

Чого, на вашу думку, батьки насамперед очікують від вчителів? **Відповідь педагогів**

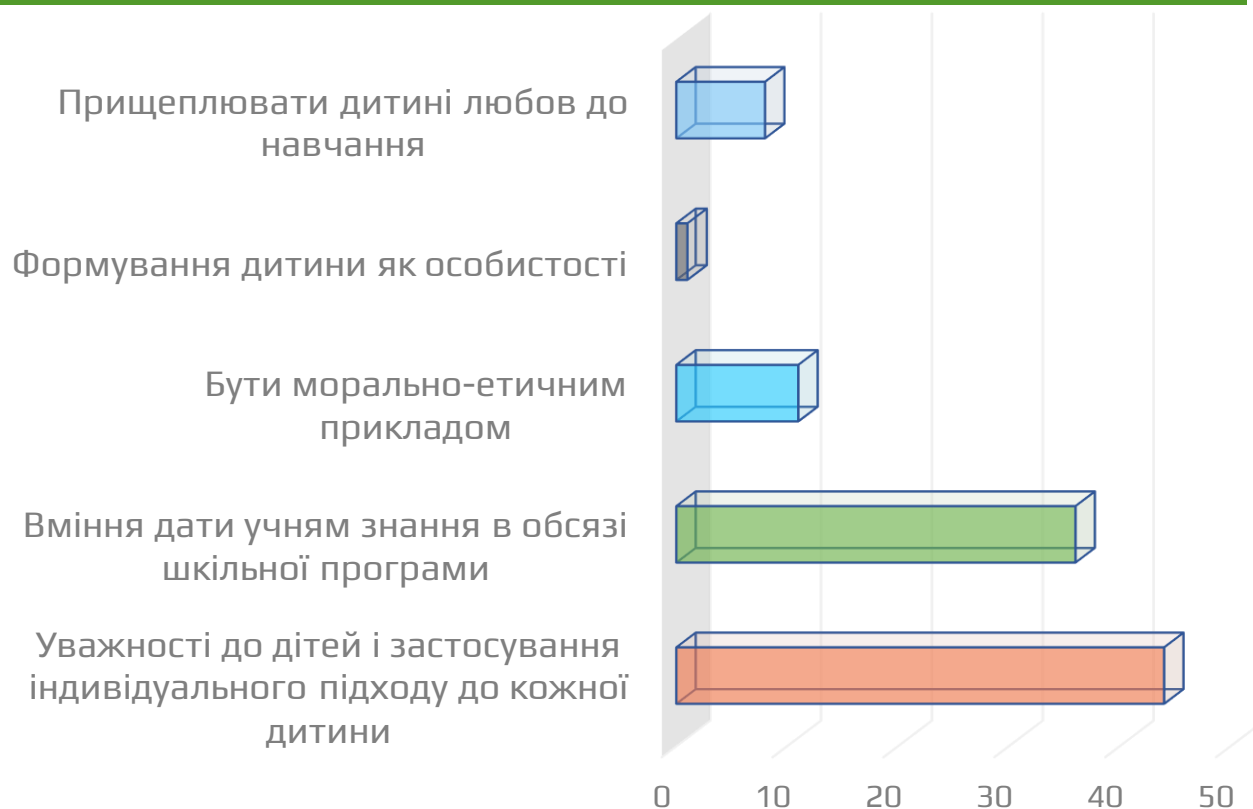

- Наступним цікавим питанням є питання – «чого, на вашу думку, батьки насамперед очікують від вчителів?» - **Уважності до дітей і застосування індивідуального підходу до кожної дитини (45% вчителів)**. Вміння навчити учнів знанням в обсязі шкільної програми (38% вчителів). Бути морально-етичним прикладом та прищеплення дитині любові до навчання 7% та 8% відповідно і лише 2% - формування дитини як особистості

ЗМІСТОВНІ ПИТАННЯ: ПОРІВНЯННЯ БАТЬКІВ ТА ВЧИТЕЛІВ

Чого, на вашу думку, батьки насамперед очікують від вчителів? **Відповідь батьків**

- Батьківські очікування до вчителів збігаються з відповідями вчителів, а саме: **44% батьків теж очікують від вчителів уважності до дітей і застосування індивідуального підходу до кожної дитини.** 36% батьків очікують від учителів вміння дати учням знання в обсязі шкільної програми, 11% батьків очікують, що вчитель буде морально-етичним прикладом, і 8% вважають, що головне – прищеплення дитині любові до навчання. Лише 1 % батьків зазначили, що очікують від учителя формування дитини як особистості.

З метою визначення ставлення до окремих аспектів педагогіки партнерства та типових моделей ставлення до навчального процесу, респондентам було запропоновано 25 тверджень, які вони оцінили за шкалою від 1 до 5, де 1 означала цілковиту незгоду із цим твердженням, а 5 – повну згоду. В результаті подальшого аналізу, відповіді респондентів на цей блок запитань були переведені в індекс, що демонструє ставлення двох груп респондентів, тобто вчителів та батьків, до окремих тверджень за десятибальною шкалою. Індекс вираховувався, як середнє значення оцінки тверджень респондентами кожної із двох груп.

Значення індексу для різних тверджень розташувалися у діапазоні від **1,2 до 4,5**. Значення в діапазонах **1,1-2,0 можна охарактеризувати як «скоріше не погоджуюся», 2,1-3,0 – «важко відповісти»,** або ж «однаково погоджуюся і ні», **3,1-4,0 – «скоріше погоджуюся»** та **4,1-5,0 – «цілком погоджуюся».**

Загалом розбіжність оцінки між групами вчителів та батьків не є великою та, в багатьох випадках, їхні погляди на ті чи інші питання доволі схожі.

Твердження щодо яких середній показник серед вчителів та батьків **найбільш схожий:**

- В обох групах є повний консенсус відповіді «не згоден» щодо твердження **«Вчитель має право кричати на учня, якщо той не підготувався до уроку або погано поводитьься»** – 1,3 та 1,2 для вчителів та батьків відповідно.

Така ж позиція обох груп (1,6 середній показник) щодо твердження **«Вчитель має право кричати на учня, якщо той грубо порушує дисципліну»**.

Це свідчить про крайнє несприйняття обома групами респондентів подібних методів контролю навчального процесу.

Побідним несприйняттям в обох групах користується твердження **«якщо батьки не бажають здавати гроші на певні потреби класу чи школи, то активна більшість має заплатити за цю меншість»** (1,5 у вчителів та 1,6 у батьків).

Твердження щодо яких середній показник серед вчителів та батьків найбільш схожий:

- Також представники обох груп погоджуються із твердженнями **«Батьки та діти повинні домовитися про встановлені правила та межі» (4,4 та 4,5)**, що говорить про готовність обох груп респондентів до конструктивного діалогу та залучення дітей і батьків до роботи над правилами, в межах яких відбуватиметься навчальний процес.

Твердження щодо яких середній показник серед вчителів та батьків **найбільш схожий:**

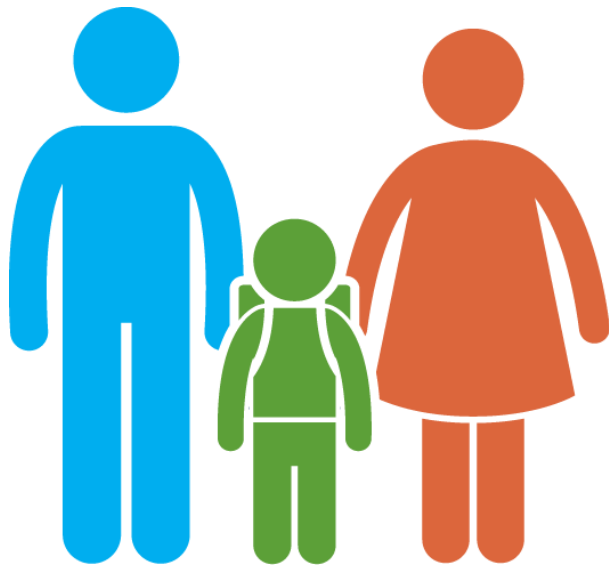
- Цікаво, що більше вчителів вважають, що **«батьки повинні бути в насамперед друзями для дитини»** (4,1 до 3,9 серед батьків).
- Схожими теж є позиції батьків та вчителів (3,8 т 3,7 відповідно) щодо питання **користування учнями та вчителями мобільних телефонів під час уроків за винятком ситуацій, коли це необхідно для роботи на уроці.**
- І батьки і вчителі вислови такі оцінки щодо твердження - **«тільки батьки несуть відповідальність за виховання дитини»** 3,28 вчителі, та 3,4 – батьки.

Твердження щодо яких середній показник серед вчителів та батьків більш-менш схожий:

- Обидві групи мають схожі погляди щодо питання відповідальності сторін за навчальний процес. **Отже і батьки (3,1) і вчителі (3,4) вважають, що відповідальність за результат навчання більшою мірою відповідають учні.** Проте середній показник учителів усе ж вищий.
- Такі ж думки у вчителів, щодо відповідальності батьків за результат навчання їхніх дітей **(3,2 середній показник серед вчителів погляду на твердження «відповідальність за результат навчання лежить більшою мірою на батьках» та 2,8 серед батьків.**

Твердження щодо яких середній показник серед вчителів та батьків більш-менш схожий:

- Вчителі також схильні більше погоджуватись з тим, що **«Вчителі і батьки в рівній мірі розділяють відповідальність за виховання дитини» (3,3) проти 3,1 батьків відповідно.**
- Батьки (3,8) трохи більше за вчителів (3,4) погоджуються із твердженням – **«потреби дітей важливіші, аніж суворе дотримання правил».**

Твердження щодо яких середній показник серед вчителів та батьків найбільше розходиться :

- Обидві групи не зовсім схильні погоджуватись (проте вчителі більше 2,9 проти 3,1), що **«Вчитель повинен звертатися до учнів старших класів на «ви».**
- Вчителі (середній показник 2,5) більш критично, ніж батьки (2,1), оцінюють твердження, що **«ситуація, коли учень грубо поводитьься щодо вчителя, – значно більша проблема, аніж коли вчитель грубо поводитьься щодо учня».**

Твердження щодо яких середній показник серед вчителів та батьків найбільше розходиться :

- В деяких твердженнях думка батьків та вчителів доволі відрізняється. Наприклад батьки значно менше готові брати на себе відповідальності щодо матеріально технічного забезпечення школи. **Відповідно 4,% від батьків проти 3,5 від вчителів щодо твердження «За матеріально-технічне забезпечення школи відповідає адміністрація».**

Твердження щодо яких середній показник серед вчителів та батьків найбільше розходиться :

- Схожа велика розбіжність є щодо твердження **«Батьки мають право вимагати заміну вчителя в разі неетичного ставлення до дитини»** – 4,48 у батьків проти 3,5 серед учителів. Це може означати, що представники групи вчителів не готові відповісти на очікування батьків щодо можливої заміни вчителів у випадку виникнення такої ситуації. Ймовірно, вони бачать інші способи вирішення схожих проблем, проте перевірка цієї гіпотези потребує подальшого дослідження.

Твердження щодо яких середній показник серед вчителів та батьків найбільше розходиться :

- **Вчителі менш готові брати на себе відповідальності за результат навчання, аніж цього очікують батьки. 2,9 – середній індекс відповіді вчителів проти 3,59 у батьків щодо твердження «За результат навчання більшою мірою відповідають вчителі».**
- **Схожа розбіжність 3,4 серед вчителів проти 2,6 батьків щодо фрази - «діти повинні завжди слухатися батьків/старших».**

Твердження щодо яких середній показник серед вчителів та батьків найбільше розходиться :

- Подібні тенденції стосуються навчального процесу. Батьки висловили більше бажання **«втручатися у зміст навчального процесу» – 3,4 проти вчительського 3 (хоча насправді це доволі хороший показник домовленостей, оскільки вчителі вибрали не 1 чи 2, а 3)**. Схожа тенденція і щодо твердження **«Внесення пропозицій щодо нових дисциплін, підручників тощо – це виключно сфера діяльності вчителів» (3 від вчителів проти 2,6 від батьків)**.
- У твердженні – **«вчитель не може кричати на учня за жодних обставин» – 3,5 індекс згоди серед вчителів та 4 серед батьків**.

Твердження щодо яких середній показник серед вчителів та батьків найбільше розходиться :

- Щодо фінансових питань є розбіжності, проте не разючі на фоні етичних суджень. Наприклад, **батьки менше погоджуються з твердженням, що «ситуація, коли батьки роблять подарунки вчителям з нагоди різних свят, цілком прийнятна» (2 проти 2,5 серед вчителів).**

Також батьки не погоджуються в більшій мірі, **що «це цілком нормально, що батьки здають гроші на певні потреби школи» (індекс 2 серед батьків проти 2,7 вчителів).**

Проте обидві аудиторії не схильні дуже погоджуватись з цим твердженням. Також батьки не дуже схильні погоджуватись, що «якщо вони здають гроші на школу, то мають на неї певний вплив» (2,6 проти 3 від вчителів).

Порівняльна таблиця (частина 1)

Жовтим кольором виділені ті твердження, де спостерігається помітна розбіжність, зеленим – де вона мала, або ж відсутня. Інші твердження – помаранчевим. Їх можна трактувати як невелику розбіжність із переважанням певних поглядів у конкретної групи.

Відповідальність за результат навчання лежить більшою мірою на вчителях	2,9	3,59
Відповідальність за результат навчання лежить більшою мірою на учнях	3,4	3,1
Відповідальність за результат навчання лежить більшою мірою на батьках	3,2	2,8
Вчителі і батьки в рівній мірі розділяють відповідальність за виховання дитини	3,3	3,1
Тільки батьки несуть відповідальність за виховання дитини	3,28	3,4
Діти повинні завжди слухатися батьків/старших	3,4	2,6
Дітей варто карати за непослух, оскільки в іншому випадку вони не будуть поводитися чемно	1,9	1,8
Батьки повинні бути в насамперед друзями для дитини	4,1	3,9
Батьки та діти повинні домовитися про встановлені правила та межі	4,4	4,5

Порівняльна таблиця (частина 2)

Потреби дітей важливіші, ніж суворе дотримання правил	3,4	3,8
Батьки мають право втручатися у зміст навчального процесу	3	3,4
Внесення пропозицій щодо нових дисциплін, підручників тощо – це виключно сфера діяльності вчителів	3	2,6
Ситуація, коли учень грубо поводить себе щодо вчителя є значно більшою проблемою, ніж коли вчитель грубо поводить себе щодо учня	2,5	2,1
Вчитель має право кричати на учня, якщо той грубо порушує дисципліну	1,6	1,6
Вчитель має право кричати на учня, якщо той не підготувався до уроку або погано поводить себе	<u>1,3</u>	<u>1,2</u>
Вчитель не може кричати на учня за жодних обставин	3,5	4
Вчитель повинен звертатися до учнів старших класів на «ви»	2,9	3,1
Учням категорично заборонено користуватися мобільними телефонами під час уроків за винятком ситуацій, коли це необхідно для роботи на уроці	3,8	3,7

Порівняльна таблиця (частина 3)

Вчителям категорично заборонено користуватися мобільними телефонами під час уроку (не в робочих цілях)	3,7	3,85
Батьки мають право вимагати заміну вчителя в разі неетичного ставлення до дитини	3,5	<u>4,48</u>
Ситуація, коли батьки роблять подарунки вчителям із нагоди різних свят є цілком прийнятною	2,5	2
За матеріально-технічне забезпечення школи відповідає адміністрація	3,5	<u>4,5</u>
Це цілком нормально, що батьки здають гроші на певні потреби школи	2,7	2
Якщо батьки здають гроші на школу, то вони мають на неї певний вплив	3	2,6
Якщо батьки не бажають здавати гроші на певні потреби класу чи школи, то активна більшість має заплатити за цю меншість	1,5	1,6

Це невелике опитування виявило, що у вчителів і батьків є певні стереотипи по відношенню одне до одного.

Скажімо, в уявленні батьків, вчителі передусім очікують, щоби ті здавали більше грошей на школу. Тоді як педагоги відповіли, що очікують від батьків передусім готовності приділяти час позашкільним заходам.

Водночас мами й тати недооцінили потребу педагогів у тому, щоби батьки ставали на їхній бік у питаннях виховання дитини (16% проти 23% відповідно). Для подолання таких стереотипів, які можуть вилитися у взаємні претензії і навіть конфлікти, вчителям та батькам варто частіше вступати у діалог, дізнаватися про потреби одне одного.

Для того ж, аби зрозуміти як змінюється взаємне сприйняття, подібні заміри варто проводити регулярно.

<http://smart-osvita.org/>